

Ponte en #ModoNiñez

ÑUQAQ
WASIYMANA MANAM
LLUQSINICHU

hinaspa kusi kusigam kawsakuniku

Tayta mampaq rurana yachachiq rapi , warmi qari warmakuna,
sipaskuna, musukuna CUARENTENA punchawkunapi pusarinanpaq.

PERÚ

Ministerio
de la Mujer y
Poblaciones Vulnerables

NACIONES UNIDAS
PERÚ
•••••

CDN30 AÑOS
CONVENCIÓN SOBRE
LOS DERECHOS DEL NIÑO

Yachanikum: coronavirus unquy chayamusqanpi warmi qari wawaykikunapi tapukuykuna, iskayaykuna, llakikuykuna, manchakuykuna rikurisqanta. Taytahina utaq mamahina kutichinayki wasipi paykuna waqaychasqa kuyasqa kananku.

Hamuq punchawkunam hawka kayniykita pisichinqa, ichaqa tayta mamahina wawaykikuna churiykikuna waylluuniykiwan sasachakuya llallinkim.

Riqsichiyya munaniku, imaynam warmi qari warmakunapa hinallataq sipaskunapa, musukunapa, ayllunkunapatapas dirichunkunata, allin kawsanintapas hinallataq hawka kaynintapas.

HUK

Tapukuy, uyariy, rimapayay hinaspa kamachikunata churay.

- **Warmi warmakuna qari warmakunaqa coronavirus unquymanta sasachakuy kasqanmanta yachanñam** nispaykitaq mana imatapas niwaqchu.

Tapuy, yuyaynippi kay saschakuy kasqanmanta, imaynam tarikusqanta, tapukuykuna nisusqaykita yuyaywan uyariy. Hinaspayki sumaqla mana yachasqankunata yachaykachiy.

¿Coronavirus?!

- **Imanasqam mana lluqsispa wasillapi lliw kasqanchikta umachachiy hinaspapas ñuqanchikpura rimaspacha huk metro karuniraqpi sayananchiktapas.**

- **Wasipi Kamachikuymi kanan, lliwchanku sapa kuti makinku mayllakunankupuni,** manaraq mikuya hapichkaspan, ispakuna wasita rirquspan, imakunatapas hawanta chuyachaspan. Hinaspapas manam sinqankuta, ñawinkuta , siminta MANAPUNIM HAPIKUNANCHU. Qampas chaynata ruray, paykuna qatipakusunaykipaq.

- **Rimapayay, wasillapi kayqa ancha kuyapayanakuymi, nispa.** Llapa kamachikukunaman hapipakusqanchikqa,, ñuqanchikkunapas, wakin ayllunchikkunapas allin waqaychasqa, kawsayninchikpas allin kananpaqmi.

- **Sapa punchaw imatapas chaynallataq lliw ayllupi qati qatilla ima ruranatapas allichay ,** lliw ayllunchikpi allin kawsaypi kanapaq.

- **Kamachiy, chay pacha** nisqallaykipi ima ruraytapas ruranankupaq.

- **Yuyariy, kuyaywan hinallataq kallapawan.**

Lliw rimanakuykuspa Kamachinakunata churaychik, mana pipas piñapakusqa kananpaq hinaspapas allin kawsayta yanapawananchikpaq.

- **Sumaq kawsawta MASKAY LLIWNINKU** wasipi ALLIN kanankupaq.

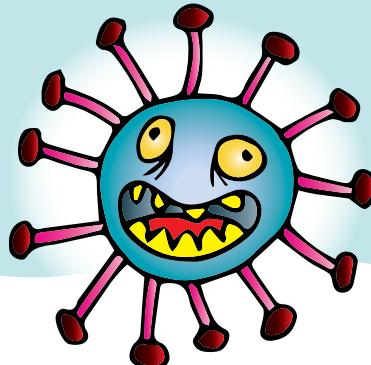
Iskay

Hawkalla kawsayta quy,

Yuyariy, tayta mampata rurayninqa, warmakunamanpas, sipas musukunamanpas sumaq kawsay qunanmi. Televisionkunapi, qayanakunapi mana allin willakuykunapas muyurinpas, hinaptinqa sumaqla rimapayay hinaspapas kaykunata yuyarichiy.

- **Kay sasachakuyqa ripuqlam**, lliwninchik yanapanakuspanchikqa hawka yachakuyman chayllam kutirisunchik.
- **Coronavirus unquyqa utqayllaman ratakuykuqmi**, chulli unquytam rikurichin, wakin chullikunamantaqa ancha wañuchikuqmi.
- **Machuchakunawan payachakunam ancha sasachakuypি kanmanku** utaq huk ima unquyniyuqunapas: sunqu nanaywan kaqkuna, unqurayaqkunapas utaq pipas wawqiypas, paniykipas, yachaq masiykipas, mana uyariq, mana rimaq, mama puriq warmakunapas, musukunapas paykunapas ancha sasachakuypitaqmi kanmanku.

Lliwninchikmi
Kamachikuqkunapa nisqanta
rurananchik; lliwninchik
amachasqa kananchikpaq,
wakinkunatapas
amachananchikpaq.

Kimsa

Amiyta tukuchi

¡Amirquniñam!

Wasillapi unay kaspankuqa hinam warmi qari warmakunaqa rimapakunku ¡Amirquniñam! Nispanku. Ayllupi rimanakuykuspa mana amisqa kanankupaq ima kusichikuq ruraykunata kamachiy. Hinaspapas yachachiy kusisqalla sumaqlla yachakuya. Yuyariy tayta mamallay kaykuna rurayta:

- **Wirpunchikwan ruraykuna.** Tusupas utaq pampapi waqtapaykuspa wisiklitapihina chakiykita kuyuchiypas kanmanmi.
- **Huk pacha imallach kunputarurapi utaq qayanapi pukllaykunapas kanman,** qawanakuna ruray yachananku, ayllupa ñawpa futukunata kunputarurakunaman utaq qayanamanpas churaypas allin kanman.
- **Ayllupi rimana pacha kachun,** chaynapi mayqinpas ima rimaytapas sapa punchawpaq churawaqchik.
- **Wami qari wawaykipa rimasqanta uyariy,** chaynapim imayna tarikusqanta musyawaq. Paywan tiyarispam imamallamantapas rimariwaqchik.
- **Wami qari wawaykipa rimapayay,** chaynalla qamtapas uyarisunaykipaq.

Manaraq pichqa watayuq, uñallapas warmi utaq qari warmayuq kaspaykiqa kaykunatam ruranayki

- **Hinallam ñuñunayki**, mamapa lichinqa ancha qaliyachikuqmi, hinas papas wawata ima unquymantapas amachan.
- **Makiykita mayllakunayki manaraq wawata ñuñuchkaspayki**, warmi qari wawaykikunaman manaraq mikuchichkaspayki.
- Wawata ñuñuchkaspayki utaq mikuchichkapayki **uhuspaqa utaq hachiwyaspapas wischuna pichakuna rapiwan harkachikunayki**.
- **Wawachayki yarqaywan, puñuywan utaq manchakuywan hapichikusqanta utqayllaman riqsipay**; pukllayta munasqanta, icha rimapayana munasqantapas chaynallataq utqayman riqsipay. Yuyariy, wawakunaqa hawkallam tarikunku, maman taytanpas kuyakuq kaptinku. Hinas papas ima sasachakuynintapas utqayllaman allichapuptinku.

- **Warmi qari wawaykipaq sumaq chuyachasqa wasi ukuta pukllananpaq allichapuy**. Hinas papas pukllanankuna kusichikuq pukllanakuna kasqanta qawapaykuy, chaytam umachanayki. Yuyariy, kay pukllanakunatam wasillapi rurawaq:
- **Yuyariy, manan allinchu qayanapi pukllakunan**; manaraq kimsa watayuq wawachakunapaq.

Warmi warmayki utaq qari warmayki primariapiña kaptinqa kaykunata ruray:

- **Yachay wasipi yachaq warmahina tukuspayki yachachisunaykipaq mañakuy,** matemáticas nisqapa sasachakuy chinkachiymantas, runapas Kawsayninmantas watuchinakuspa utaq kaqla simikunawan (sinónimos) awqa simikunawanpas (antónimos) paqarichispapas pukllawaqyechik;
- **Warmapaq qillqasqa maytunkunata churapuy,** hina kikin qillqasqa maytuta utaq intirnitmantas chutamusqatapas, sapa punchaw ñawichananpaq hinallataq chaykunamanta punchawpi huk kutillapas rimarinmanku.
- **Sumaqchalla rimapayay imapas paqarichinanpaq,** qillqayta, chiruya, llimpiyta, ima willakuykuna paqarichinanpaqpas, pipas allin rurasqanta rimaypipas qatipakunman, kaykunam chaypaq allin.
- Misapa hawanpi pukllanakunawan (Ajedrez, dama, monopolio) **pukllanapaq pacha kachun**
- **Pilikulata qawaspa kuska Kusikuychik,** takikunata uyarikuychik, kuska lliwspas takikuychik.

Musuñachu, sipasñachu, kay rimaykunaman hapipakuspa kaykunata ruray:

- **Rimanakuychik, imay pachapim,** wawayki churiyki masinkunawan utaq ayllunkunawan qayanantakama rimanankuta.
- **Rimanakuspakichik ima pachapim, kumputarurapi pukllaykunawan pukllanankuta,** hikutaykuy, yachasqankwan yanapakuspa matemática nisqapi yachasqanmantas, willakuykunata, kawsasqanchik willakuykunata, huk yachaykunapipas huñupi pukllanankupaq.
- **Yuyarichi, kay kamachikuykunaqa ancha chaniyuqmi PERÚ SUYUNCHIK YANAPANAPAQYMI.** kunanmi allin kachakan allin runa, allin warmi kasqanchik riqsichinachikpaq.
- **Ima pachapas sapallanku kayta munanqakupas, ama rimapaychu, hina sapallanku kachunku.**
- **Yuyarichi, ima sasachakuypi tarikuptinpas yanapanaykipaq chaypi kasqaykita.**

Tawo

Kaqlam kanchik, wiñaypaq kananchik

Kay punchawkunam allin kachkan wasinchikpi lliw ayllunchikwan kanapaq, qari warmakunapi warmi warmakunapipas kaqla kasqanchikta riqsichinapaq, imaynatam rurachwan, kaypim imayna ruranayki kachkan.

Kaypim wakin umachaykunata qaywamuykiku

- **Tayta mama ruraychik, warmakuna qatipakusunaykichikpaq**, hatunkunam yachayniyuq kanchik qari warmi warmakuna yachachinapaq. Kay wasillapi rakisqa kasqanchikta kallpachasun, ayllupi qarikuna wasipi ruraykunata yanapakunankupaq, pi unquqtapas, machuchakunatapas, hinallataq mana qawakuq, mana uyariq warmakunapas kaptinqa uywayta yanapakunankupaq.
- **Amaña ñawpa hinaqa kaychikchu.** Wasipi warmi qari warma, musukuna sipaskuna kaptinqa, lliwta rurayman pusasun. Yanukuya, taqsakuya, wasi pichakuya qarikuna rurachunku. Warmichakunañataq qaripa rurananta, pirqakuna llimpichayta, karrupas pichanapas kachkan, ima tiyanakunapas allichana kaptinqa allichachunku. Chaynapim warmikuna qarikuna lliwchanchik ima ruraytapas atisun, ima ruranata qaywawaptinchikqa.
- **Warmi warkunapa sipaskunapa, warmikunapa ima sasachakuyninpas qawasqa kachun**, CUARENTENA puchawkunapiqa allinpunim kachkan lliwninchik rimanakuykuspa, yawarchakuq warmipa tuwallanta rantinaykichikpuni kasqanmanta.
- **Ama hinata qawaychu; warmi warmata, sipaskunnata hinallataq puqusqa warmikunatapas maqaptinku usuchiptinku.** Yachasqaykipi warmi usuchiy muyuriptinqa; wasim ancha sasachakuyniyuq, warmapaqpas hatun warmikunapaqpas. Makiykipunim kanan: centro de emergencia mujer wasipa qayananpa yupaynin (linea 100), warmipa amachaqnin kumisarya wasipatapas, DEMUNA wasipatapas, qayaypuni warminta maqaptin, usuchiptin, wakin wasi masiykipas uyarispanqa qayachuntaq.

Kaymi warmi qari warmakunapaq ancha allin yachachikuy. Maqanakuyqa, usuchinakuyqa mana allin kasqanta umachanankupaq. Warmiqa mana sapa kuti maqachinakunachu maymanpas utqanman willakamunam.

La Línea 100 del Ministerio de la Mujer y Poblaciones Vulnerables proporciona contención emocional, orientación e información en temas de violencia familiar y abuso sexual y puedes acceder desde cualquier teléfono fijo o celular durante las 24 horas del día. Contáctalos ante la sospecha o certeza de violencia emocional, física o sexual en casa o en la de algún vecino.

YoMeQuedoEnCasa

Kay rakisqa punchawkuna CUARENTENA nisqapi
tarikusqanchikpi aylluykichikpi kuyanakuyta, allin
kawsata haypaychik, hinasapas kunan pacha warmi
qari warmakuna mana usuchinakuspalla kawsananku.

Lliw kaqla kasqanchikta chanichanapaq, qariwan
warmi allin kawsaypi qispinankupaq, kuskamanta mana
allquchanakuspa wiñaypaq kawsanapaq.